

POYABZALLAR ASTARLIGI UCHUN ISHLATILADIGAN MATERIALLARNING TURLARI, XUSUSIYATLARI VA ULARNING AFZALLIKLARINI TAHLIL QILISH

M.S. Tursunkulova

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti

K.M. Xolikov

Namangan muhandislik-texnologiya instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6977353>

Annotatsiya. Ushbu maqolada poyabzal astarlighi uchun ishlatiladigan to'qimachilik matolarning turlari, xususiyatlari va avzalliklari tahlili keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: astarlik, choklar, mustahkamlik, gigraskopligi, gigiyenik, estetik talablari, chevron, mo'yna, antibakterial xususiyatlar, ekologik tozalik, kigiz, membran.

АНАЛИЗ ВИДОВ МАТЕРИАЛОВ, ИСПОЛЬЗУЕМЫХ ДЛЯ ПОДКЛАДКИ ОБУВИ, ХАРАКТЕРИСТИКИ И ИХ ПРЕИМУЩЕСТВА

Аннотация. В данной статье материалы для подкладок обуви были проанализированы по видам, свойствам и преимуществам текстильных тканей.

Ключевые слова: подкладка, швы, износостойкость, гигроскопичность, гигиенические, эстетические требования, шеврон, мех, антибактериальные свойства, экологическая чистота, войлок, мембрана.

ANALYSIS OF TYPES OF MATERIALS USED FOR LINING OF SHOES, CHARACTERISTICS AND THEIR ADVANTAGES

Abstract. This article presents an materials for shoe linings were analyzed as a result of the types, properties and advantages of textile fabrics.

Keywords: lining, seams, durability, hygroscopicity, hygienic, aesthetic requirements, chevron, fur, antibacterial properties, ecological cleanliness, felt, membrane.

KIRISH

Poyabzal oraliq astarlairni ishlab chiqarishda materialning mustahkamligi, moslashuvchanligi va yumshoqligi mezonlariga rioya qilish kerak. Bular quyidagilardan iborat.

- Poyabzal astarlirlighi uchun ishlatiladigan matoning qalinligi. Yupqa astar tezda ishdan chiqadi, oyoqni ishqalanishdan himoya qilmaydi.
- Oyoqlarga tushadigan kuch. Astar sifatida uzoq vaqt davomida noqulaylik his qilmasdan poyabzal kiyish imkonini beruvchi moslashuvchan, yumshoq materialdan foydalanish tavsiya etiladi.
- Astarlar mustahkam bo'lishi kerak, choklari parchalanmasdan, poyabzalning alohida qismlarini mahkam bog'lab qo'yishi kerak.
- Oyoq kiyimining maqsadiga va mavsumga qarab, mahsulotning ichki qismi issiqlikni saqlab turishi kerak.
- Gigiena. Yuqori sifatli material rangini o'zgartirmaydi, oyoq terisini bo'yamaydi, zararli moddalarni o'z ichiga olmaydi, harorat, namlik va terga chidamli bo'ladi.
- Estetika. Garchi astar poyabzalning ichki qismini chizib tursa ham, u bir tekis rangga ega bo'lishi va munosib ko'rinishga ega bo'lishi kerak.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

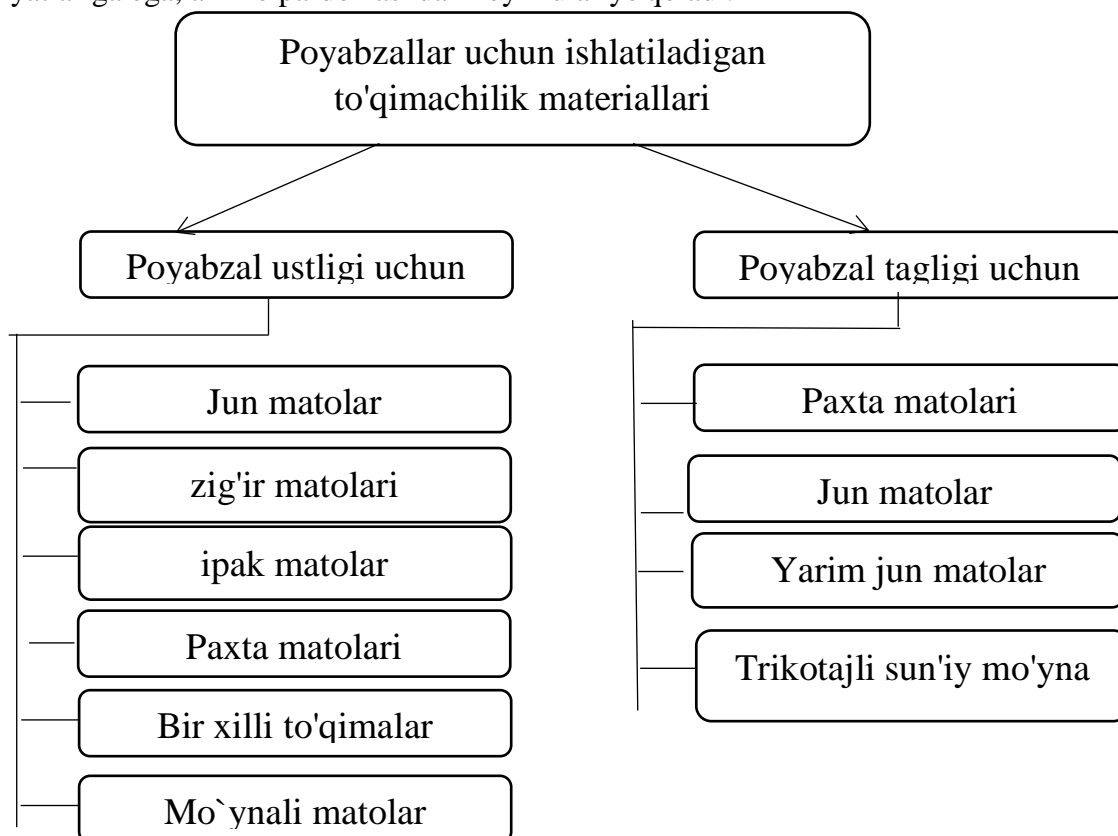
Ishlab chiqaruvchilar qimmatbaho poyabzal uchun charm mahsulotlari ishlab chiqaradilar. Arzon modellar birlashtirilgan materialdan, sun'iy teridan yoki matodan tayyorlangan astarlar bilan jihozlangan.

Qishki poyafzallar alohida yondashuvni talab qiladi. Issiqlikdan himoya qiluvchi xususiyatlarga ega bo'lgan materialdan tikiladi. Tabiiy, sun'iy yoki jun mo'ynaga ustunlik beriladi. Ba'zi turdagi matolar, charm bilan bir qatorda, poyabzal tayyorlash uchun eng muhim materiallardir. Deyarli barcha poyafzallarda matolardan u yoki boshqa detallar mavjud. Shuni ta'kidlash kerakki, poyabzal ishlab chiqarishda matolarning ahamiyati faqat poyabzal qismlari uchun ishlatilishi bilan cheklanmaydi. Ma'lumki, matolar, shuningdek, sun'iy yumshoq charm va texnik matolarni ishlab chiqarish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Poyafzal matolarining keng qo'llanilishi ularning qimmatli xossalari bilan bog'liq: ular mustahkamligi, yengilligi, gigroskopikligi, havo va bug' o'tkazuvchanligi, yetarli shakllanish xossalari, o'lchov barqarorligi va boshqalarga ega.

TADQIQOT NATIJALARI

Astar turlari 2 guruhga bo'linadi. Bular tabiiy va sun'iydir. Zamonaviy ishlab chiqarishda, xususiyatlari jihatidan "tabiiy" raqobatchilardan kam bo'lmagan sun'iy tolalardan astarlarni ishlab chiqarish mumkin. Qishki poyafzal ishlab chiqarish uchun qo'y terisi, kombinatsiyalangan, sun'iy mo'yna, shuningdek kigiz ishlatiladi. Tinsulet kabi sintetik asos issiqlikni yaxshi ushlab turadi, charm kuz va bahor uchun mos keladi.

Charm - tabiiy yuqori narxga ega, shuning uchun u premium brendlar qatorida qo'llaniladi. Pulni tejashni xoxlaydigan ba'zi ishlab chiqaruvchilar cho'chqa terisidan yoki ikkilangan charmdan astarli poyabzallarni sotadilar. Biroq, ular tezda muvaffaqiyatsizlikka uchraydi: 1-2 oydan keyin tirnashlar paydo bo'ladi. Dastlab, cho'chqa terisi termoregulyatsiya xususiyatlariga ega, ammo pardozlashdan keyin ular yo'qoladi.

Chevro (echki terisi) - zich, silliq yuzaga ega, ko'pincha yozgi modellarda ishlatiladi. Sigir terisi astar uchun ideal xom ashyo hisoblanadi. U ishqalanishga bardoshli, nafas oladigan va yumshoq teri hisoblanadi. Ko'pgina moda uylari yopiq poyabzal uchun buzoq terisidan foydalanadilar. Teri bazasi ichki bezatish uchun eng yaxshi variant hisoblanadi. Uning kamchiliklari yo'q. Mahsulot issiqlikni yaxshi ushlab turadi, qish uchun mos mato hisoblanadi. Haqiqiy charmdan tikilgan poyafzallarni har kim ham sotib ololmaydi, chunki uning narxi yuqori.

Tabiiy mo'yna - Tabiiy va sun'iy mo'yna qishki poyafzallarda astar ishlab chiqarish uchun ishlatiladi. Tabiiy qo'y terisidan foydalanish keng tarqalgan.

Uning afzalliklariga quyidagilar kiradi:

- issiqlikni saqlaydi;
- suvga chidamli;
- gipoalergik va gigienik;
- ko'p qirralilik.

MUHOKAMA

Qo'y terisida yallig'lanishga qarshi, antiseptik xususiyatlarga ega bo'lgan lanolin mavjud. Bunday poyabzaldagi oyoqlar shishib ketmaydi va toliqmaydi.

Kombinasiyalashtirilgan mo'yna – Hozirgi kunda modellarimiz tabiiy mo'ynani poyabzallarda juda ko'p ishlatishadi. Ular jozibali ko'rinadi, shuningdek oyoqni issiq ham saqlaydi.

Material juda ko'p afzalliklarga ega:

- namlikni yutishi;
- nafas olish qobiliyati;
- antibakterial xususiyatlari;
- tgilishga chidamliligi.

Sun'iy mo'yna - Sun'iy mo'yna uchun xom ashyo to'qimachilik va matoga yopishtirilgan mo'ynadir. Uni tabiiy jihatdan ajratish deyarli mumkin emas.

Sun'iy mo'ynali mahsulotlarning afzalliklari quyidagilardan iborat:

- past narx;
- parvarish qilish qulayligi;
- ekologik tozalik;
- ranglar va soylarning xilma-xilligi.

Sun'iy mo'ynaning kamchiliklari oyoqlar uzoq vaqt poyabzallarni kiyinganda terlay boshlaydi. Vaqt o'tishi bilan oyoqlar yomon hidlanadi. Astarlik uchun ishlatilgan sun'iy mo'yna tez titiladi va eskiradi.

Kigiz. Ushbu turdagi qoplama materiallari foydali va ekologik jihatdan qulaydir. Kigiz tagligi juda issiq haroratda oyoqni saqlaydi. Jun namlikni yutadi, issiqlikni saqlaydi, gigiyenik jihatdan infeksiyalarni rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Gigiyenik kasalliklar uchun kigiz poyabzal tavsiya etiladi.

Junning tarkibida insonni qon aylanishini yaxshilaydigan mum mavjud, qo'shimcha ravishda u massaj ta'siriga ham ega. Kigizda mexanik jihatdan juda bardoshli materialdir. Uzoq muddatli foydalanish bilan ham u shaklini yo'qotmaydi. Tolalar qanchalik zichroq bo'lsa, mahsulot issiqlikni yaxshi saqlaydi.

Izolyatsiya qilish. Zamonaviy sintetik material dastlab astronomlar kostyumini izolyatsiya qilish uchun ishlab chiqarilgan. U engil, nozik, oyoqlarni ventilyatsiya qiladi, shu bilan birga namlik o'tishiga yo'l qo'ymaydi. Tinsuleyt issiqlikni saqlash qobiliyatida tabiiy mo'yna bilan raqobatlasha oladi. Sintetik astarli poyabzal -30°C dan past bo'lmagan haroratda saqlaydi.

Materiallar havo teshiklarini hosil qiluvchi sintetik tolalar pleksusidir. Tinsuleyt xususiyatlariga ko'ra, u pastdan oldinda.

Uning xususiyatlari quyidagilardir:

- yengilligi;
- elastikligi;
- xavfsizligi;
- ekologik tozaligi;
- gipoalergenikligi;
- universalligi;
- namlikka chidamliligi;
- bug` o'tkazuvchanlik;
- namga qarshililigi.

Tinsuleyt polyesterlar asosida ishlab chiqariladi. U kundalik poyabzal uchun ishlatiladi. Ekstremal sport poyabzallari uchun modellar mavjud.

Tinsuleytning kamchiliklari shundan iboratki, vaqt o'tishi bilan u issiqlik izolyatsion xususiyatlarini yo'qotadi.

Membran. Membran tipidagi qoplamalar ekologik toza va gigienikdir. Materialning tuzilishi terining nafas olishiga imkon beradi. Teshilgan ichki tagliklar namlikni olib tashlaydi, bu yallig'lanish va gigiyenik kasalliklarining oldini oladi. U shimgichli tuzilish bilan ajralib turadi, suvni shimib oladi, tez quriydi, gigroskopik, deformatsiyaga va ishqalanishga chidamli. Xususiyatlari haqiqiy charm mahsulotlariga o'xshaydi. U sport, sayyohlik, kundalik poyabzallarini ishlab chiqarishda qo'llaniladi.

Issiqlik izolyatsiyalovchi material, noqulay ob-havo sharoitida ishlash uchun yaxshi, qattiq sovuqqa bardosh beradi. Bolalar poyabzallarini isitish uchun javob beradi. U uch qatlamli tuzilishga ega: tashqi mato, membrana, astar. Membran mato 6000 mm suv ustuni bosimida o'z xususiyatlarini saqlab qoladi, shuningdek, namlikning kirib borishiga chidamli, sovuqdan himoya qiladi va nafas oladi.

Ishlab chiqaruvchi kundalik kiyim, sport, kuchli jismoniy faoliyat uchun mos modellarni ishlab chiqaradi. Ulardan ba'zilari mo'tadil iqlimga mos keladi.

XULOSA

Har bir astar materialining tabiati qanday bo'lishidan qat'i nazar, afzalliklari va kamchiliklari mavjud. Oyoq kiyimlarini sotib olayotganda, ularni qaysi maqsadda sotib olish, qanchalik tez-tez va qanday ob-havo sharoitida kiyish kerakligi hal qiluvchi omil hisoblanadi.

REFERENCES

1. Турсункулова М.С. Статья: Применение творческих элементов в национальном// Интернаука: электрон. Научн. журн. 2021. № 25(201). URL: <https://internauka.org/journal/science/internauka/>. Журнал: Научный журнал «Интернаука» № 25(201) Секция: 6. Культурология
2. Турсункулова М. Применение творческих элементов в национальном ремесле // Интернаука: электрон. научн. журн. 2021. № 25(201). URL: <https://internauka.org/journal/science/internauka/>Статус: Статья опубликована
3. “Развитие науки и технологий” Научно - технический журнал №2/2021 Турсункулова М.С. Турли толалар тахлили. Журналнинг тўлиқ электрон варианты билан <https://journal.bmti.uz/>
4. Турсункулова М.С. - Интернаука, 2021 - elibrary.ru Статья из секторов национальных ремесел Узбекистана, а также их творческих элементов, растущий интерес к декоративно-прикладного искусства узбекского народа, Ананд...
5. Турсункулова М.С. [PDF] Структура и свойства термопластичных эластомеров - УЧЕНЫЙ XXI ВЕКА международный ... - uch21vek.com
6. В данной статье приведены структура и свойства термопластичных эластомеров, а также показатели физико-механических свойств, чем образцы, полученные из того же ...[PDF] uch21vek.com
7. Турсункулова М.С. [PDF] Термопластичные эластомеры на основе бутадиен-нитрильного каучука- УЧЕНЫЙ XXI ВЕКА международный ...-uch21vek.com В данной статье приведены термопластичные эластомеры на основе бутадиен-нитрильного каучука, интерес ученых к проблеме совершенствования нитрильного каучука, а ...
8. Холмуродова Д. Турсункулова М.С.Использование шерстяных волокон в детской одежде и их эффективность. Imperial College London. International Scientific and Practical conference. “Modern Psychology and pedagogy:Problems and solutions”.22. 04.27.
9. Турсункулова М.С., Холиков К.М.“Развитие науки и технологий” Научно - технический журнал №4/2022 Тўқимачилик-трикотаж ишлаб чиқариш саноатида табиий толалар тахлили. Журналнинг тўлиқ электрон варианты билан <https://journal.bmti.uz/>
10. Tursunkulova Maxsuda Suyarkulovna., Mamatova Xadicha Kurbanali qizi., Kurbanali Kholikov Madaminovich., «Basic Theory Of Air Permeability Of Knitted Fabric Selected On The Basis Of Mathematical Model». Acceptance letter 01-046/International Conference. PTLICISIWS-2022/Scopus&Web of Science indexed.
11. Tursunkulova Maxsuda Suyarkulovna., Mamatova Xadicha Kurbanali qizi., Kurbanali Kholikov Madaminovich., «Modern Analysis Of The Properties Of Mixed Fiber Yarns». Acceptance letter 01-046/International Conference. PTLICISIWS-2022/Scopus&Web of Science indexed.
12. Турсункулова М.С. «Трикотажные волокна и их роль в жизни человека, преимущества». Imperial College London. International Scientific and Practical conference. “Modern Psychology and pedagogy:Problems and solutions”.22. 04.27.

- Закономерности изменчивости и распределения антропометрических признаков М.С. Турсункулова - Техника. Технологии ..., 2019 - elibrary.ru
13. Структура и свойства термопластичных эластомеров М.С. Турсункулова, uch21vek.com.
 14. Термопластичные эластомеры на основе бутадиен-нитрильного каучука М.С. Турсункулова, uch21vek.com
 15. “Развитие науки и технологий” Научно - технический журнал №2/2021 2
 16. Турсункулова М.С. Турли толалар таҳлили. Журналнинг тўлиқ электрон варианты билан
 17. <https://journal.bmti.uz/>
 18. <https://uza.uz/uz/posts/yilga-borib-O`zbekistonda-etishtirilgan-pahta-tolasi-ma.2020.yilga-borib-O`zbekistonda-yetishtirilgan-paxta-tolasi-mahalliy-korxonalarda-to`liq-qayta-ishlanadi>.
 19. <https://www.standart.uz>.
 20. Турсункулова М.С. “Ўзбек миллатининг каштачилик тарихи”, “Фан ва технология тараққиёти” Илмий-техникавий журнал №2/2017 2. 115-119б.
 21. Scott P. The book of silk. Thames and Hudson Ltd, printed and bound in Singapore by C. S. Grafics, London -1993, P -229
 22. Ш.Исҳоқов. “Тўқимачилик кимёси”. Тошкент “Ўзбекистон” 1995 й.192 б.
 23. Турсункулова М.С. “Турли толалар таҳлили”. “Фан ва технология тараққиёти” Илмий-техникавий журнал №2/2021 2. 202-207б.
 24. Турсункулова М.С. “Применение творческих элементов в национальном ремесле”. Интернаука: Журнал: Научный журнал «Интернаука» № 25(201). 2021.URL: <https://internauka.org/journal/science/internauka/201> (дата обращения: 03.03.2022).
 25. Khalikov K.M., Tursunkulova M.S., “Development of textile industry in our Republic International Journal of Academic Pedagogical Research (IJAPR) ISSN: 2643-9123 Vol. 5 Issue 5, May - 2021, Pages: 138-139.
 26. Valijanovich M. O. et al. Biogeochemistry Properties of Calcisols and Capparis Spinosa L //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – С. 3227-3235.